

EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERİN OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinem KALENDER¹
Yasemin YEŐİLBAŐ ÖZENÇ²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, eğitim içerikli filmlerin okul yöneticisi ve öğretmen nitelikleri açısından değerlendirilmesidir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayalı durum çalışması deseninden yararlanılmış ve veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışma materyalleri ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Aday Öğretmen Yetiştirme Programında (2006) aday öğretmenlere izlemeleri için önerilen 27 filmden oluşmaktadır. İçerik analizinde elde edilen bulgulara göre filmlerde yer alan okul yöneticilerinin öğrenciyi ya da öğretmeni anlama ve sorun çözme konusunda yetersiz kaldıkları ya da öğretmenlere destek olmak yerine onlara karşı engelleyici tutumlar sergiledikleri görölmüştür. Çalışmada temel alınan üç yönetici özelliği olan kavramsal, insani ve teknik yeterlikler bağlamında filmlerdeki okul yöneticilerinin yetersiz oldukları; sadece ‘Hababam Sınıfı’ serilerindeki Mahmut Hoca karakterinin olumlu yönetici davranışları sergilediği görölmüştür. Filmlerdeki öğretmen özellikleri ise MEB tarafından 2017 yılında yayınlanan yeterlikler dikkate alınarak incelenmiş ve filmlerde ana karakter olan öğretmenlerin mesleki anlamda yeterli oldukları, ancak özel yaşamlarında sorunlar yaşadıkları görölmüştür. Mesleki anlamda yeterli olan öğretmenlerin okullarında tek başlarına mücadele ettikleri görölmektedir. Bu nedenle filmlerdeki öğretmen profilleri, başta aday öğretmenler olmak üzere tüm öğretmenler için güdüleyici olabileceğinden olumlu niteliklere sahip olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla güçlü, öğretmeni ve öğrenciyi destekleyici, rol model olabilecek okul yöneticilerinin yer aldığı filmlerin seçilip aday öğretmenlerin izlemeleri için önerilmeleri bu araştırma sonucunda getirilen en önemli önerilerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yetiştirme, Okul Yöneticisi Yeterlikleri, Öğretmen Yeterlikleri, Eğitim Filmleri

¹ MEB, ORCID ID: 0000-0002-3938-5791, dalsinem82@gmail.com

² Aydın Adnan Menderes Ün., ORCID ID: 0000-0002-5590-4520, yasemin.yesilbass@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 23/09/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 08/10/2023

EVALUATION OF EDUCATIONAL FILMS IN TERMS OF SCHOOL ADMINISTRATOR AND TEACHER COMPETENCIES

Sinem KALENDER
Yasemin YESILBAS OZENC

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate educational films in terms of school administrator and teacher qualifications. In the study, a case study design based on document analysis, one of the qualitative research methods, was used and the data was analyzed by content analysis. The study materials consist of 27 films recommended for candidate teachers to watch in the Ministry of National Education (MEB) Candidate Teacher Training Program (2006). According to the findings obtained in the content analysis, it was seen that the school administrators in the films were insufficient in understanding the students or teachers and solving problems, or they exhibited obstructive attitudes towards teachers instead of supporting them. The school administrators in the films are inadequate in terms of conceptual, human and technical competencies, which are the three managerial characteristics taken as basis in the study; It has been observed that only the “Mahmut Hoca” character in the “Hababam Sınıfı” series displays positive managerial behavior. The characteristics of teachers in the films were examined taking into account the competencies published by the Ministry of Education in 2017, and it was observed that the teachers who were the main characters in the films were professionally competent, but had problems in their private lives. It is seen that professionally competent teachers struggle alone in their schools. For this reason, the teacher profiles in the films were evaluated as having positive qualities as they could be motivating for all teachers, especially candidate teachers. Therefore, one of the most important suggestions made as a result of this research is that films featuring school administrators who are strong, supportive of teachers and students, and who can be role models should be selected and recommended for candidate teachers to watch.

Keywords: Teacher Training, School Administrator Competencies, Teacher Competencies, Educational Films

GİRİŞ

Eğitim sisteminin başarıya ulaşmasında hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin rolü yaşamsal öneme sahiptir. Eğitim kurumları, devletin ve temel paydaşların koyduğu amaçları gerçekleştirme sorumluluğu taşıdığından ve küresel ekonomide nitelikli işgücünü yetiştirmeyi amaçladığından okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yüksek düzeyde standartları sağlayabilen bireyler olması önemlidir (Bush, 2018). Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki açıdan gelişmişlik düzeylerinin yüksek olması okulların gelişebilmesi için yadsınamaz öneme sahiptir (Borko, 2004). Dünyada, sürekli mesleki gelişime yönelik fırsatlara duyulan ihtiyaç günden güne artmaktadır (Wyatt & Oncevska, 2016). Öğretmenin rolü, bilgi çağının beraberinde getirdiği bilgiye erişimin hızla artması gibi nedenlerle daha özel, uzmanlaşmış ve karmaşık bir hale gelmiştir. Böylece öğretmenin mesleki açıdan uzmanlaşma ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Manichander, 2016).

Bu kapsamda çağın gereklerini yerine getiren öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik öğretmen eğitimi, uzun süredir tartışma konusu haline gelmiştir. Eğitimin niteliğini yükseltmenin en etkili yollarından birinin, öğretmenleri ilk kez öğretmen olarak yetiştirmek ve daha sonra onları işe alıştırmak ve mesleki becerilerini geliştirmek olduğu söylenebilir (Musset, 2010). Öğretmenlerin eğitim öğretim sürecini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmesi için çeşitli bilgi ve yeterliklere sahip olması gerekir. Özellikle, göreve yeni başlayan öğretmenlerin gerekli bilgi, beceri ve yeterlikleri geliştirmeleri için zamana ve desteğe ihtiyaçlarının olduğu (Johnson vd., 2001) söylenebilir.

Yeterlik kavramı, MEB (2006) tarafından meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gereken bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumu olarak tanımlanmıştır. Başaran'a göre (2008) ise yeterlik; bireyin yeteneklerinin davranış sergileyecek nitelikte açığa çıkarılmış bölümüdür. *“Yeterlik; yapabilme, becerebilme, düşünebilme gibi belli bir niteliğe ulaşma, bunları yapmaya hazır olmadır”* şeklinde açıklanmaktadır. Bu çalışmada yeterlik terimiyle, bir görevi beklenen nitelikte yerine getirebilme gizilgücü kastedilmektedir. Türkiye’de hem yeni öğretmenlerin eksiklerinin giderilmesi hem de onlara ilk kez atandıkları öğretmenlik mesleğini ve okulu daha iyi tanımaları ve uygulamanın içinde daha uzun süre gözlem yapma olanağı verilmesi amacıyla aday öğretmenlik uygulaması gerçekleştirilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği’nde (2015) aday öğretmen, *“Öğretmenlikte adaylığı daha önce kaldırılmamış olanlardan öğretmenliğe ilk defa atama suretiyle atananlar”* olarak tanımlanmaktadır. Bu süreci başarıyla bitiren öğretmenler, asil öğretmen olarak görev yapmaktadır. Dolayısıyla ülkede göreve yeni başlayan öğretmenlerin yetiştirilmesi amacıyla çeşitli öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. MEB (2006) tarafından öğretmen yeterlikleri 2590 sayılı Tebliğler Dergisi’nde *“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”* adı altında 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi olarak belirlenmiştir. Bu ana yeterlik alanları aşağıdaki gibidir:

- Kişisel ve Mesleki Değerler - Mesleki Gelişim
- Öğrenciyi Tanıma
- Öğretme ve Öğrenme Süreci
- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme
- Okul, Aile ve Toplum ilişkileri
- Program ve İçerik Bilgisi

MEB (2017), Avrupa Yeterlikler Çerçevesi bağlamında yapılan çalışmalar sonucunda 2017 yılında öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini güncellemiş, üç yeterlik alanı (Meslek Bilgisi, Mesleki Beceri, Tutum ve Değerler), 11 yeterlik ve 63 gösterge belirlemiştir. Bu çalışmada 2017 yılında yayımlanan yeterlikler yerine 2006 yılındaki yeterlikler dikkate alınmıştır. Bunun nedeni, hem 2006 yılında yayımlanan listenin daha ayrıntılı olması hem de aday öğretmenlerin yetiştirilmesi için MEB’in önerdiği film listesinin dayandığı yetiştirme programının, 2017’den önce belirlenmiş olmasıdır.

Aday öğretmenlerin bu yeterliklere ulaşmasına katkı sağlaması amacıyla MEB'in (2016) web sitesinde 'Aday Öğretmen Yetiştirme Programı' adı altında 9 maddelik bir etkinlik listesi yayınlamıştır. Listedeki maddelerin biri, aday öğretmenlerin okumaları için önerilen kitap listesini; diğeri izlemeleri için önerilen filmlerin listesini içermektedir. Bakanlığın önerdiği film ve kitapların aday öğretmenlere neler sunduğunun, yönetici ve öğretmen profili bağlamında nasıl bir yaşantı zenginliği kazandıracığının incelenmesi ve bu listelerde gerekli güncellemelerin yapılması önemlidir.

Öğretmen niteliklerinin yanı sıra okulda güçlü bir lider olması beklenen okul yöneticisinin nitelikleri de okul toplumuna liderlik etme ve okulu geliştirme bağlamında oldukça önemlidir. Etkili bir eğitim öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi için okul yöneticilerinin de öğrenmeye devam etmeleri ve kendilerini geliştirmeleri gerekir (Moore, 2009). Ayrıca okul yöneticilerinden, vizyon sahibi, öğretim lideri, içerik ve değerlendirme uzmanı olmaları beklenmektedir. Bunun yanı sıra çalıştıkları kurumun sürekli olarak gelişmesi gerektiği anlayışına sahip olan yenilikçi liderler olmaları önemlidir (Darling-Hammond vd. 2007). Bilgi çağına geçişle birlikte eğitime ilişkin beklentilerin değişmesi, okul yöneticilerinden beklentileri artırarak onların temel sorumluluk alanlarını ve işlevlerini güçlü bir şekilde etkilemiştir (Trakşelys, Melnikova & Martišauskienė, 2016). Çevresel baskılar yoğunlaştıkça okul yöneticilerinin, kurumlarının varlığını devam ettirebilmeleri için daha fazla bilgi, beceri ve anlayışa sahip olmaları gerekmiştir (Bush, 2018). Etkili okul liderleri olmaları beklenen okul yöneticilerinin öğretmenleri güdüleyerek, okul ortamını ve iklimini etkileyerek okul çıktılarını olumlu yönde etkilemede kilit rol oynadıkları söylenebilir. Okul liderliği uygun öğrenme ortamlarının oluşturulmasına ve öğrenci gelişiminde etkili olup eğitim politikaları ve uygulamaları arasında köprü oluşturmaktadır. Ayrıca bu liderlik, okul ve çevre arasında bağ kurmayı da sağlamaktadır (Beatriz, Deborah & Hunter, 2008). Kısacası etkili okul lideri, okulu öğrenen örgüt haline getirerek okulun gelişimini hızlandırmaktadır (Trakşelys vd., 2016). Bu bağlamda okul yöneticisinin yeterliklerinin, en az öğretmen yeterlikleri kadar önemli olduğu söylenebilir.

Alanyazında okul yöneticilerinin sahip olması gereken beceriler ya da yeterliklere ilişkin çeşitli sınıflandırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Erçetin ve Eriçok (2016) okul yöneticisinin yeterliklerini "liderlik, iletişim, değişim yönetimi, teknolojik yeterlikler, insan kaynakları yönetimi, duygusal-sosyal yeterlikler ve çatışma yönetimi" olarak sıralamıştır. Aydın (1998), "insanlarla iletişim kurma-etkili biçimde çalışma, yeterli bir okul binası ve çevresi hazırlama, mesleğe hizmet, etkili bir örgüt yönetimi ve eğitim programının ve ortamlarının yönetimi" sınıflandırmasını yaparken Trakşelys ve diğerleri (2016) alanyazının kuramsal bir değerlendirmesinden hareketle "Bütünsel Model" adını verdikleri bir okul müdürü yeterlik modeli geliştirmiştir. Bu modelde okul yöneticisinin yeterlikleri "kişisel, sosyal, öğretimsel, eğitimsel, yönetsel yeterlilikler ve özyönetim yeterliği" olarak gruplandırılmıştır. Türkiye'de ise Şahin (2000) tarafından Delphi tekniğiyle öğretmen, müfettiş, okul müdürü ve öğretim üyelerinin katılımıyla ilköğretim müdürlerinde bulunması gereken yeterlikler belirlenmiştir.

Araştırma sonunda, öğretim liderliği, araştırma ve mesleki gelişim, insan kaynakları yönetimi, okul-çevre ilişkileri, iletişim, öğrenci işleri, okul işletmeciliği ve kişilik özellikleri konularında yeterlikler ortaya konmuştur. Bu çalışmada ise alanyazında pek çok araştırmacı tarafından kabul görmüş bir sınıflandırma olan Katz'ın (2009) yönetici nitelikleri sınıflandırılması temel alınmıştır. Katz'a (2009) göre yöneticilerin sahip olması gereken beceriler; kavramsal beceriler, insani beceriler ve teknik becerilerdir. *Kavramsal beceriler*, yöneticilerin karmaşık durumları analiz ve teşhis etmek için kullandıkları becerilerdir (Robbins, Decenzo & Coulter, 2013). Bu beceri örgütü bir bütün olarak görme becerisini, örgütün çeşitli işlevlerinin birbirine nasıl bağımlı olduğunu ve herhangi bir bölümdeki değişikliklerin diğerlerini nasıl etkilediğini tanımayı içerir. Kavramsal yeterlikler, sorunun farkına varma, bilgi toplama, sınıflama, çözümlenme, seçenekleri değerlendirme, seçme, uygulama, izleyip düzeltme olarak ele alınabilir. Bunlar bir anlamda sorun çözme yeterlikleri olarak da düşünülebilir (Güçlü, 1996). *İnsani beceriler* iletişim yeterliği olarak da ele alınmaktadır. Yöneticilerin okul ortamında öğretmenlerle, öğrencilerle ve okulun diğer çalışanlarıyla nasıl iletişim kurduğu, onlara nasıl hitap ettiği oldukça önemlidir. Çünkü yönetici, kurumun kilit görevlilerinin başında gelir ve iletişimde olumlu tutum sergilemesi olumlu bir örgüt iklimi için yadsınmaz bir gerekliliktir (Rowicki, 1999). Eğer yöneticiler, insanlara karşı duyarlı, meslektaşlarını ve öğrencileri etkileme yeteneğine sahip, sağduyulu, farklı grupları cesaretlendirme ve bilgileri kullanabilme konusunda gereken niteliklere sahipse okulda başarı kaçınılmaz olacaktır (Korkmaz, 2005). Bu beceri, başkalarını anlama kadar kendini anlama ve kabul etmeyi de içerir. Buradaki yeterlik, liderliği, yetişkin güdülenmesini, tutumsal gelişimi, insan kaynaklarını geliştirmeyi anlamayı ve gerçekleştirmeyi kapsar (Sergiovanni & Starratt, 1979). Son olarak *teknik beceriler* ise yöntem, süreç, resmi iş ve işlemler ve teknikler içeren belirli faaliyet türlerinin anlaşılmasını gerektirir. İşin başarılması için özel bilgi, yöntem ve tekniklerin kullanılabilmesi teknik beceriyi kapsar (Can, 2002). Görevin gerekliliklerini yerine getirebilmek için teknik yeterliğin yöneticilerde geliştirilmesi gerekir (Güçlü, 1996). Teknik beceri, öğretim yöntem ve teknikleri, süreçleri ve işlemleri konusunda uzmanlığı gerektirir (Açıkgöz, 1994).

Başaran (1992) ise 'Yönetmen Yeterlik Modeli' adıyla üç boyutlu bir yönetici yeterlik modeli ortaya koymuştur. Modeldeki boyutlar; yeterlik alanları, yeterlik konuları ve yeterlik düzeyleri olarak belirtilmiştir. Yeterlik alanları genel olarak yönetim kuramlarından, insan ilişkilerinden ve teknolojik beceriden oluşmaktadır. Yönetim konuları yönetim sürecini ve işlevlerini yerine getirebilmeyi; yönetim yeterlik düzeyleri ise yöneticinin tutum ve davranışlarını içermektedir. Bu modele göre eğitim yöneticiliği yeterliğine sahip kişi, eğitim örgütünü, amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte yönetebilir. Bu yeterlik düzeylerinin gereklilikleri yöneticinin bulunduğu kuruma göre değişiklik gösterebilir. Örneğin; bir ilkökul yöneticisinin tanıma düzeyinde gerek duyacağı yeterlik, bir lise müdürüne anlama ya da bir milli eğitim müdürüne uygulama düzeyinde gerekli olabilir. Dolayısıyla yöneticinin rolü değiştikçe kazanması zorunlu yeterliklerin nitelik-düzyey boyutu da değişebilir. Gerek Katz (2009) tarafından gerekse Başaran (1992) tarafından ortaya konan yöneticilik özelliklerine bakıldığında yöneticinin sahip olması gereken özelliklerin hemen hemen aynı olduğu görülmektedir.

İletişim, teknik ve kavramsal yeterliği yüksek kişiler, etkili yöneticilik yürütebilecek kişiler olarak görülebilir. Bu çalışmada Katz'ın (2009) beceri adı altında verdiği sınıflandırmaya bağlı kalınmış ama yeterlik terimi tercih edilmiş; insani beceriler için de Başaran'ın (1992) kullandığı terim olan iletişim yeterliği terimi kullanılmıştır.

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin niteliklerinin ve davranışlarının değerlendirilmesinde eğitim konulu filmler araştırmacılara çeşitli bakış açıları kazandırabilir. Alanyazında öğretmenlerin eğitim filmleri izlemelerinin yararlı olduğu ve bundan olumlu etkilendikleri konusunda araştırma bulguları (Çelikkol & Kalaycı, 2014; Kaşkaya, Ünlü, Akar & Sağırılı, 2011; Oruç & Sarıbudak, 2015) bulunmaktadır. Bu olumlu etkilere karşın öğretmenlerin eğitim filmlerini yeterince izlemedikleri de ortaya çıkmıştır (Oruç & Sarıbudak, 2015; Thomson & Hall, 2016). Aktekin ve Çoban (2012) yaptıkları araştırmada filmlerin derslerde yeterince kullanılmadığını ortaya koymuştur. Yine yapılan bazı yurt içi ve yurt dışı araştırmalar (Grant, 2002; Kaşkaya & Çavuşoğlu, 2017; Kaşkaya, Ünlü, Akar & Sağırılı, 2011; Tan, 2006; Trier, 2002; Trier, 2003) okul ve öğretmen içerikli sinema filmlerinin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini; eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini ortaya koymuştur. Alanyazın incelendiğinde eğitim içerikli filmleri konu alan sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılabilmektedir. Bu araştırmaların bazılarında bakanlığın listesindeki bazı filmler inceleme konusu yapılmıştır. Örneğin; film listesinde bulunan '3 Idiots', 'Ölü Ozanlar Derneği', 'Özgürlük Yazarları', 'İki Dil Bir Bavul', 'Koro', 'Kara', 'Can Dostum', 'Her Çocuk Özeldir (Yerdeki Yıldızlar)', 'Hababam Sınıfı (1974)' isimli filmler eğitim ortamlarına etkileri bakımından incelenmiştir (Oruç & Sarıbudak, 2015). Yine '3 Idiots' ve 'Yerdeki Yıldızlar' eğitsel açıdan incelenmiş ve ezberci sisteme getirdiği eleştirileri ile araştırmalara konu olmuştur (Yıldırım, Tüzel & Yar Yıldırım, 2016). Yapılmış olan bazı araştırmalarda 'Yerdeki Yıldızlar', '3 Idiots', 'Koro' ve 'Black' filmleri yüksek eğitim değerleri (Çelikkol & Kalaycı, 2014); '3 Idiots' filmi ailenin yönlendirmedeki rolü ve fen bilgisinin kullanımı (Yıldırım, Köklükaya & Selvi, 2015) açısından incelenmiştir.

Alanyazında eğitim filmleri üzerine yapılmış çalışmaların sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırmaların az sayıda olması yanı sıra MEB tarafından önerilen filmlerin, öğretmen ve okul yöneticisi yeterlikleri açısından değerlendirildiği, incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Öğretmen geliştirme amacıyla önerilen filmlerin eğitimin farklı boyutları açısından incelenmesi kuşkusuz gereklidir. Filmleri izleyecek eğitimciler açısından sunulan rol modellerin nasıl olduğu, bu filmlerde yer alan öğretmenlerin ve yöneticilerin hangi yeterliklerinin ön plana çıkarıldığı, araştırmacılar açısından merak edilen bir konu olmuştur. Bu nedenle bu araştırmanın sorusu "Eğitim içerikli filmlerde yer alan okul yöneticisi ve öğretmen nitelikleri nelerdir?" biçiminde ifade edilmiştir. Bu soruyu yanıtlayabilmenin, hem filmleri izleyecek eğitimcilere rehber olma, konunun tartışılması için bir zemin oluşturma hem de karar alıcılar için bir bakış açısı kazandırma açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan araştırmacılar için özellikle eğitim filmlerini öğretmen ve yönetici yeterlikleri/özellikleri bağlamında incelemenin öncüsü olabileceği umulmaktadır. Bu çalışma yalnızca belirtilen filmleri, filmlerde yer alan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin belirtilen yeterlikleri bağlamında inceleyen bir çalışmadır. Yapılan analiz ve tartışmanın bu sınırlılıkları taşıdığı göz önünde bulundurulması gerekir. Bu çalışmanın, sanatsal bir inceleme amacı gütmeyeceğinin altı çizilmelidir.

YÖNTEM

Aşağıda araştırmanın deseni, çalışma materyali, veri toplama ve veri analizi sürecine yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) incelemesine dayanan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, gerçek yaşamdaki olayların bütünsel ve anlamlı özelliklerini koruyarak yeni veya belirsiz olguların derinlemesine incelenmesi sürecidir (Phelan, 2011). Bu çalışmada çalışılan durum, eğitim içerikli filmlerdeki öğretmen ve okul yöneticisi özelliklerinin, alanyazında yer alan okul yöneticisi ve öğretmen özellikleri bağlamında nasıl olduğudur. Yin (2003) bir durum çalışmasını, katılımcıların davranışlarını yönlendirmeden, nasıl ve neden sorularına yanıt aramak için yapmak gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışma, belgeye dayalı olduğundan ve filmler internet ortamında herkes için erişilebilir durumda olduğundan katılımcılardan elde edilen verilerin yönlendirilmesi ya da verilerin yanlış bir biçimde aktarılması söz konusu değildir.

Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma grubu ya da materyali, ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. İncelenecek belgeler araştırmanın amacına uygun olacak şekilde bir ölçüt belirlenerek (Patton, 2014) seçildiğinden bu teknik tercih edilmiştir. Ölçüt olarak MEB'in önerdiği 30 film, "içinde doğrudan, öğretmen ve yönetici özelliklerinin görülebileceği filmler" ölçütü alınmıştır. Aday öğretmenler için MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde (<https://oygm.meb.gov.tr/>) önerilen 30 film, 27'si üzerinde çalışılmıştır. Çünkü 'Kör Nokta' isimli film web sitesindeki film listesinin bir başka maddesinde İngilizce ismi olan 'The Blindside' olarak tekrar verilmiştir. Böylece listede yer alan filmler gerçekte 29'a düşmüştür. Filmlerden 2'si de doğrudan okul, öğretmen ve öğrenci konulu olmayan, genel kültür edinmeye yönelik belgesel filmler oldukları için çalışmaya alınmamıştır. Bu filmler çıkarılınca araştırma materyali olarak aşağıdaki listede 3. 4. ve 29. maddelerin dışında kalan 27 film incelenmiştir. MEB'in belirlediği listede yer alan filmler şunlardır:

1. 3 Idiots
2. American Teacher
3. Asyanın Kandilleri (Belgesel)

4. Batıya Doğru Akan Nehir (Belgesel)
5. Billy Elliot
6. Birinci Sınıf / The First Grader
7. Can Dostum / Good Will Hunting
8. Canım Öğretmenim / Monsieur Lazhar
9. Hababam Sınıfı (1975)
10. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1976)
11. Hababam Sınıfı Uyanıyor (1977)
12. Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor (1978)
13. Hababam Sınıfı Tatilde (1978)
14. Hababam Sınıfı Güle Güle (1981)
15. İki Dil Bir Bavul
16. İmparatorlar Kulübü / The Emperor's Club
17. Kara (Black)
18. Kara Tahta / Takhte Siah (Blackboards)
19. Koro / Les Choristes
20. Kör Nokta / The Blind Side
21. Olmak ve Sahip Olmak / Être et Avoir / To Be and To Have
22. Ölü Ozanlar Derneği / Dead Poets Society
23. Özgürlük Yazarları / Freedom Writers
24. Patch Adams
25. Sevgili Öğretmenim / Mr. Holland's Opus
26. Sınıf / Entre Les Murs (The Class)
27. Süpermen'i Beklerken / Waiting For Superman
28. Tepetaklak Nelson / Half Nelson
29. The Blindsight
30. Yerdeki Yıldızlar / Taare Zameen Par

Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmanın verileri belgelerden elde edilmiştir. Film, video ve fotoğraflar görsel belgelerdir ve veri kaynakları olarak kabul edilir (Creswell, 2013; Merriam, 2013; Robson, 2015). Bu çalışma için üzerinde çalışılan belgeler, MEB'in, aday öğretmenleri yetiştirmek için önerdiği film listesinden belirlenen filmlerdir. MEB'in belirlediği filmleri birincil kaynak olarak kabul etmek olanaklıdır, çünkü filmler, üzerinde çalışılan konuyla doğrudan ilişkilidir (Cohen vd. 2000), hatta çalışılan konunun kendisidir. Araştırmada ele alınan filmler araştırmacılar tarafından eş zamanlı ve birbirinden bağımsız olarak izlenmiş ve analiz sürecine geçilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Bir analiz birimi olarak karakter ya da kişinin kullanıldığı doküman türlerinden biri filmlerdir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada incelenen filmlerin kahramanı olarak öğretmenler ve ön plana çıkan okul yöneticileri ile onların özellikleri çözümleme birimi olarak alınmış ve konuşmalar, davranışlar ve tutumlar içerik çözümlemesiyle incelenmiştir. İçerik çözümlemesinde Punch'ın (2014) temellendirilmiş kuram için önerdiği açık kodlama, eksenel kodlama ve seçici kodlama biçimindeki üç aşamalı analizin ilk iki aşamasından yararlanılmıştır. Açık kodlamada veri parçaları etiketlenilmesi, eksenel kodlamada bu etiketlenen parçaların birbirleriyle ilişkilendirilerek eksen denebilecek daha soyut bir üst kavramla ilişkilendirilmesi süreci izlenir. İncelenen filmler izlenirken öğretmen ve yöneticilerin konuşmalarından, davranışlarından, olaylar karşısındaki tutumlarından hareketle özellikleri belirlenmiş (açık kodlama), bu özellikler alanyazındaki kuramsal özellikler eksen kabul edilerek o eksenler altında toplanmaya çalışılmıştır. Eksen ya da üst kategori olarak belirlenen kategorilerde, yönetici özellikleri için Katz'ın (2009) yönetici becerileri sınıflandırmasındaki üç yönetsel yeterlik (İletişim yeterliği, teknik yeterlik ve kavramsal yeterlik); öğretmen özellikleri için de MEB'in (2006) Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kapsamında açıkladığı 6 ana yeterlik alanı (Kişisel ve Mesleki Değerler - Mesleki Gelişim; Öğrenciyi Tanıma; Öğretme ve Öğrenme Süreci; Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme; Okul, Aile ve Toplum İlişkileri; Program ve İçerik Bilgisi) esas alınmıştır. Durum araştırmalarında amaç, olayları ve durumları derinlemesine incelemektir. İnceleme biriminin niteliği ve doğası karmaşıkça ayrıntılı betimleme yerine sorunun sadece belli yönlerine odaklanılır (Keleş, 1976). Bu nedenle incelenen filmler yalnızca okul yöneticisi ve öğretmen yeterlikleri bağlamında değerlendirilmiştir.

Araştırmada veri çözümleme sürecinde öncelikle alanyazın kapsamında okul yöneticisi ve öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Her iki araştırmacı araştırma kapsamında belirlenen filmleri eş zamanlı ve birbirinden bağımsız olarak izlemiş ve bu kontrol listesini dikkate alarak kodlamalar yapmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılarak kodlayıcıların görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuştur. Kodlayıcılar arasında tutarlığın sağlanması amaçlanmıştır. Araştırmacılar, bulguların kendi içinde tutarlı olması için fikir ayrılığı yaşanan durumlarda filmlerin ilgili bölümlerini birlikte tekrar izleyerek tartışmış ve notlar almıştır. Veri analizi sürecinde filmlerin gerekli görülen bölümleri tekrar izlenerek analiz sonuçları teyit edilmiştir. Çalışma materyallerinden araştırmanın raporlanması süresi boyunca yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgular bölümünde de filmlerden doğrudan alıntılar verilerek belirlenmiş olan konu ve içerikler desteklenmiştir. Araştırmacılar tarafından izlenen filmlerde öğretmenlerin rolü ağırlıkta olup, bu filmlerin tümünde okul yöneticisinin rolünün bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle yönetici yeterlikleri, yönetici rolü bulunan filmlerden alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın İnanırcılığı ve Tutarlılığı

Nitel araştırmalarda araştırmanın inanırcılık ve tutarlılığı bilim insanları tarafından sıklıkla sorgulanan ve şüpheyile yaklaşılan bir konudur. Ancak bir nitel araştırmada araştırmanın niteliğini artırması açısından inanırcılık ve tutarlılığı sağlamak oldukça önemlidir (Brink, 1993). Çünkü inanırcılığı ve tutarlılığı sağlayan bir nitel araştırma şüphelerin önüne geçmiş olacaktır (Erlandson, Harris, Skipper & Allen, 1993). Nitel araştırmalarda araştırmanın sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin okuyucuya ayrıntılı ve açık bir biçimde aktarılabilmesi özellikle araştırmanın inanırcılığını sağlamak için oldukça önemlidir. Örneğin, araştırmada verilerin elde edildiği kişi ya da çalışma materyallerinden doğrudan alıntılara yer vermek inanırcılık açısından gereklidir. Bunun dışında bulguların kendi içinde tutarlı olması, daha önceden oluşturulan kavramsal çerçeveye uygun olup olmaması, açık olmayan olayların belirlenmesi ve bulgulardan yola çıkılarak yapılan tahminlerin elde edilen verilerle tutarlı olması (Yıldırım & Şimşek, 2005) araştırmanın inanırcılığına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda araştırmanın amacı açıkça belirtilmiş, araştırma materyallerin seçiminden, analiz sürecine kadar gerçekleştirilen tüm süreç detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Bulguların sunumu sırasında filmlerden doğrudan alıntılara ve tablolara yer verilerek elde edilen veriler yansız olarak okuyucuya sunulmuştur. Araştırmanın kavramsal dayanakları açıkça ifade edilerek, araştırmacının amacına uygun olarak belirlenen filmler bu bağlamda izlenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın her aşamasında bilimsel etik ilkelere uygun hareket edilmiştir, veriler belge taraması tekniğiyle elde edildiği için etik kurul kararı almak gerekmemiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamında analiz edilen filmlerin 7'si yerli, 20'si ABD, Fransa, Hindistan, Birleşik Krallık, İtalya, Japonya ve Kanada yapımıdır. Filmlerin önemli bir kısmı çeşitli ödüller almış ya da ödüle aday gösterilmiştir. Filmlerin yapım yılları 1975 ve 2011 yılları arasında değişmektedir. İncelenen filmlerin altısında (Billy Elliot, Kara Tahta, Olmak ve Sahip Olmak, İki Dil Bir Bavul, American Teacher, Kara) okul yönetimi/yöneticisi gözlenmemiştir. 21 film de ise ('3 Idiots', 'Birinci Sınıf', 'Can Dostum', 'Canım Öğretmenim', 'İmparatorlar Kulübü', 'Koro', 'Ölü Ozanlar Derneği', 'Özgürlük Yazarları', 'Patch Adams', 'Sevgili Öğretmenim', 'Sınıf', 'Tepeyklak Nelson', 'Yerdeki Yıldızlar', 'Hababam Sınıfı (6 serisi)', 'Kör Nokta') yönetici bulunmakta ancak araştırmada temel alanın Katz'ın (2009) yönetici yeterlikleri (iletişim, teknik ve kavramsal) ile uyuşmadıkları anlaşılmaktadır. Filmlere ilişkin özelliklere ve içerisinde okul yöneticisi ve öğretmenin yer almasına ilişkin bulgulara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Dahil Edilen Filmlere İlişkin Özellikler

Film adı	Yapım yılı	Ülke	IMDb puanı ³	Okul yöneticisi	Öğretmen
3 Idiots	2009	Hindistan	8,4	+	+
American Teacher	2011	ABD	6,7	-	+
Billy Elliot	2000	Birleşik Krallık	4,1	-	+
Birinci Sınıf / The First Grader	2010	ABD	7,4	+	+
Can Dostum / Good Will Hunting	1997	ABD	8,6	+	+
Canım Öğretmenim / Monsieur Lazhar	2011	Kanada	7,5	+	+
Hababam Sınıfı	1975	Türkiye	9,2	+	+
Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	1976	Türkiye	8,9	+	+
Hababam Sınıfı Uyanıyor	1977	Türkiye	8,7	+	+
Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor	1978	Türkiye	-	+	+
Hababam Sınıfı Tatilde	1978	Türkiye	8,6	+	+
Hababam Sınıfı Güle Güle	1981	Türkiye	6,3	+	+
İki Dil Bir Bavul	2008	Türkiye	7,4	-	+
İmparatorlar Kulübü / The Emperor's Club	2002	ABD	8,2	+	+
Kara (Black)	2005	Hindistan	8,1	-	+
Kara Tahta / Takhte Siah (Blackboards)	2000	İran, İtalya ve Japonya ortak yapım	6,8	-	+
Koro / Les Choristes	2004	Fransa	7,8	+	+
Kör Nokta /The Blind Side	2009	ABD	7,6	+	+
Olmak ve Sahip Olmak / Être et Avoir / To Be and To Have	2002	Fransa	7,8	-	+
Ölü Ozanlar Derneği / Dead Poets Society	1989	ABD	8,1	+	+
Özgürlük Yazarları / Freedom Writers	2007	ABD	7,6	+	+
Patch Adams	1998	ABD	6,8	+	+
Sevgili Öğretmenim / Mr. Holland's Opus	1995	ABD	7,3	+	+
Sınıf / Entre Les Murs (The Class)	2008	Fransa	7,5	+	+
Süpermen'i Beklerken / Waiting For Superman	2010	ABD	7,4	+	+
Tepetaklak Nelson / Half Nelson	2006	ABD	7,1	+	+
Yerdeki Yıldızlar / Taare Zameen Par	2007	Hindistan	8,3	+	+

İncelenen filmlerdeki yöneticilerin öğrenciyi ya da öğretmeni anlama ve sorun çözme konusunda yetersiz kaldıkları ya da öğretmenlere destek olmak yerine onları engelleyici tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Tabloda okul yöneticisi ve öğretmenler filmlerde yer alıyorsa + işaretiyle, filmde yer almıyorsa- işaretiyle gösterilmiştir. İncelenen filmlerin 7'sinde (Koro, Birinci Sınıf, Sevgili Öğretmenim, Canım Öğretmenim, Ölü Ozanlar Derneği, İmparatorlar Kulübü, Tepetaklak Nelson) yöneticiler öğretmenlerin performanslarını yanlış değerlendirmelerinden ya da değerlendirememelerinden dolayı görevlerine son verip okuldan uzaklaştırmışlardır.

³ IMDb, film, TV ve video içerikleri için dünyanın en popüler ve yetkili kaynaklarından biridir. Film ve TV şovları için derecelendirmeler ve yorumlar bulunmaktadır (<https://www.imdb.com/>)

Teknik ve iletişim yeterlikleri açısından zayıf olan yöneticilerinin öğretmen değerlendirmesini yapamamaları okullarında tutup desteklemek yerine okuldan göndermeyi tercih ettikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin özellikle öğretmenlerle iletişim kuramadıkları gözlemlenmektedir. Bu iletişimsizlik de öğretmenleri görevden uzaklaştırmaya kadar gitmektedir. Yine filmlerdeki yönetici özelliklerine bakıldığında kavramsal ve teknik yeterliklerinin zayıf olduğunu görmek mümkündür. Kavramsal yeterliklerinin zayıf olması özellikle doğru karar vermede yaşadıkları sıkıntılarla gözlemlenmektedir. Filmlerdeki okul yöneticileri, gördüğü soruna çözüm odaklı yaklaşan öğretmenin tutumunu beğenmeyip kendi istediği biçimde davranmadığı takdirde tehdit ederek ve sonrasında görevinden uzaklaştırarak kavramsal anlamda da yetersiz görüntü çizmektedir. Yalnızca listede farklı yıllarda yayımlanmış olan Hababam Sınıfı serisindeki altı filmde yer alan müdür yardımcısı Mahmut Hoca karakterinin özellikle iletişim yeterliği bakımından olumlu davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir. Ancak aynı filmdeki okul müdürü karakteri, Mahmut Hoca karakterinin aksine olumsuz yönetici davranışları sergilemektedir. Bu durumda incelenen filmlerde daha çok öğretmenin bireysel çabasının ön plana çıktığı anlaşılmıştır. Bu bulgular ışığında aşağıda Tablo 2'de yönetsel yeterlikler ekseninde yönetici özelliklerine ilişkin konu ve içeriklere yer verilmiştir. Konular alan yazında yer alan üç temel yönetici yeterliği olarak belirlenmiş; bu konulara uygun içerikler tespit edilmiş ve tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Yönetsel Yeterlikler Ekseninde Okul Yöneticisi Özelliklerine İlişkin Bulgular

Okul Yöneticisinin Yeterlikleri	İçerikler
İletişim Yeterlikleri	Öğretmenlerle iletişimi kötü ya da orta düzeydedir. Kendi üstlerine hoş görünme çabasıdadır. Öğrencilerle iletişimi zayıftır. Öğrencileri bireysel olarak tanımamaktadır. Velilerle iletişim kurmamakta ya da geleneksel iletişim yöntemlerini tercih etmektedir.
Teknik Yeterlikler	Geleneksel öğretim yöntemlerini tercih etmektedir. Öğrencileri güdülemez.
Kavramsal Yeterlikler	Sürdürücü liderlik özelliği göstermektedir. Akademik başarı odaklı çalışmaktadır. Geleneksel disiplin anlayışına sahiptir. Öğretmene liderlik edebilecek donanıma sahip değildir. Mesleğini severek yapmamaktadır.

Tablo 2'de yer alan konulara ilişkin içerikler incelendiğinde okul yöneticilerinin kendilerinden beklenen yeterlik düzeyini karşılayamadığını görmek mümkündür. Bu araştırma kapsamında incelenen 'Sevgili Öğretmenim' isimli filmde de müzik öğretmeni Mr. Holland ve okul yöneticileri arasında geçen konuşma şöyledir:

Okul yöneticisi (Müdür): Öğrencilere rock'n roll öğrettiğiniz dikkatimi çekti.

Öğretmen: Sakıncası var mı?

Okul yöneticisi (M. Yrd.): Sakınca mı? Evet var. Bizim işimiz öğretmek. Ne biz öğretebiliriz ne öğrenciler öğrenebilir eğer ortada disiplin yoksa.

Öğretmen: Özür dilerim tam olarak ne demek istiyorsunuz?

Okul yöneticisi (M. Yrd): Kastettiğim şey şu, rock'n roll doğası gereği disiplinin bozulmasına yol açar.

Öğretmen: Rock'n roll un varlığını yadsımamı mı istiyorsun?

Okul yöneticisi (M. Yrd): Benim, bizim söylemeye çalıştığımız şey klasikleri öne sürmen gerektiği. Brahms, Mozart, Stravinski.

Okul yöneticisi(Müdür): Önümüzdeki hafta okulun mütevelli heyeti ile toplantım var. Orada rock'n roll'u şeytanın gönderdiği mesaj olarak gören insanlar var. Peki, bu konu açıldığında onlara ne diyeceğim?

Öğretmen: Bayan Jacob onlara benim müzik öğrettiğimi ve eğer bir öğrenciye müziği sevmeye yararı olacağına inanıyorsam Beethoven'dan Billie Holiday'e her şeyi kullanacağımı söyleyin.

Bu diyalogun alındığı konuşmada öğretmen hem müdür hem de müdür yardımcısı tarafından, uyguladığı yöntemler nedeniyle eleştirilerek çalıştırıldığı müzik türü nedeniyle uyarılmaktadır. Bu, yöneticilerin, öğretmene uygun olmayan bir sertlikle yaklaştıklarını, iletişim yeterlikleri yönünden eksik olduklarını gösteren bir alıntıdır. Aynı zamanda müzik öğretmenini, öğrencileri çalıştırmak için seçtiği müzik türü için 'Rock'n roll'u şeytanın gönderdiği mesaj olarak gören insanlar var' gerekçesiyle engellemeye çalışmaları eğitimin amaçlarıyla çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri arasında bağ kuramadıklarını da gösteren teknik yeterlik eksikliğine bir örnek olarak verilebilir. Ayrıca eğitime bütüncül bakmamaları nedeniyle okul yöneticilerinin hem kavramsal hem de teknik yeterlik anlamında eksik oldukları anlaşılabilmektedir. Buna karşın öğretmenin klasik müzik türü dışına çıkarak farklı yöntemler denemesi Öğretme ve Öğrenme Süreci ve Program ve İçerik Bilgisi eksenlerindeki özelliklere uyduğunu gösterebilmektedir. Çünkü öğretmen geleneksel uygulamaların dışına çıkmaya ve öğrenciye ulaşabilmek için eğitimde çeşitlilik yaratmaya çalışmaktadır. Listede bulunan filmlerde tek olumlu yönetici davranışı sergileyen Hababam Sınıfı serilerindeki Mahmut Hoca rolüne ilişkin 'Hababam Sınıfı Tatilde' filminden Mahmut Hoca ve okul müdürü arasında geçen konuşma ise şöyledir:

Müdür: Mahmut Bey Mahmut Bey mahvolduk Mahmut Bey.

M. Yrd. (Mahmut Hoca): Hayrola n'oldu Müdür Bey?

Müdür: Size daha önce bahsettiğim tahliye davası var ya.

M. Yrd.: Okulun tahliyesi mi?

Müdür: Evet davayı karşı taraf kazandı. Okulu derhal terk etmemizi istiyorlar.

M. Yrd: Peki ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Müdür: Yapacak bir şey yok. Özel Çamlıca Lisesi kapanıyor.

M. Yrd: Nasıl olur efendim bunca öğretmen, öğrenciler ne olacak?

Müdür: Ya ben n'olucam? Dükkanım kapanıyor, içim yanyıyor içim...

M. Yrd.: Başka bir binaya taşınalım.

Müdür: Alay mı ediyorsun Mahmut Hoca. Bina kiralardan haberin var mı? Astarı yüzünden pahalı. Bir daha nerde bulurum böyle kelepir yeri?

M. Yrd: İyi ama bu kış gününde bu kadar öğrenci nereye gider hangi okul alır?

Müdür: Bana ne kardeşim nereye giderlerse gitsinler.

M. Yrd.: Yaptığınız ayıptır, insafsızlıktır Müdür Bey.

Müdür: Hayır, ticarettir.

Bu konuşmada müdürün okulu sadece ticari bir araç olarak gördüğü, eğitimden, öğretmenden ve öğrenciden yana tutum sergilemediği, buna karşın Mahmut Hoca'nın öğrencilerin geleceğini düşünerek hareket ettiği ve eğitime bakış açısının müdürden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim kurumunu bir ticarethane gibi gören dolayısıyla bu yaklaşımının tüm davranışlarına ve konuşmalarına yansıdığını gördüğümüz okul müdürünün okul yöneticilerinde aranacak üç yeterlik türünü de sergilemediği rahatça görülmektedir. Buna karşın filmde örnek bir eğitimci ve örnek bir yönetici olarak Mahmut Hoca karakteri verilmiştir. Filmdeki bu karakter; idealist, öğrencilerini ve öğretmenlerini düşünen hem öğrencileri hem de öğretmenleri üstün ve zayıf yönleriyle tanıyan bir yönetici rolündedir. Mahmut hoca aynı zamanda, öğrencileri ve öğretmenleri nasıl etkileyeceğini de bilmektedir. Her ne kadar katı ve cezalandırıcı tutumuyla geleneksel disiplin anlayışını sürdürse de okul ve eğitim için var gücüyle çalışan bir yönetici görünümündedir. İncelenen filmlerde öğretmen özellikleri ise iki eksende ele alınmıştır. İlkinde öğretmen genel yeterlikleri, diğerinde ise özel yaşam ekseninde incelenmiş; konular ve içerikler belirlenmiştir. Öğretmen genel yeterlikleri ekseninde öğretmen özelliklerine ilişkin bulgular konu ve içerik olarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Genel Yeterlikleri Ekseninde Okul Yöneticisi Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğretmen Yeterlikleri	İçerikler
Kişisel ve Mesleki Değerler	Çalışkan Mesleğini sever Cesur Azimli Farklı konularda becerikli Anadili doğru şekilde kullanır Hedeflerinde ısrarcı
Okul, Aile ve Toplum ilişkileri	Veliyle iletişim kurma çabası gösterir Diğer öğretmenlerle iletişim kurma çabası gösterir Yöneticiye amaçlarını anlatır
Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme	Öğrenciye güçlü geribildirim verir Öğrencinin çalışmalarını takip eder
Program ve İçerik Bilgisi	Eğitsel amaçları bilir
Öğretme ve Öğrenme Süreci	Öğretim yöntem ve tekniklerini kullanır Farklı sınıf yönetimi tekniklerini dener
Öğrenciyi Tanıma	Öğrencilerini tanır Öğrenci gereksinimini fark eder

Tablo 3'te öğretmen genel yeterlilikleri ekseninde ortaya çıkan öğretmen yeterlikleri ve içerikler verilmiştir. Yukarıda yer alan öğretmen yeterliklerine, incelenen filmlerden biri olan 'Koro' isimli Fransız yapımı filmde örnek verilebilir. İlgili filmde okul müdürü (Rachin) ve filmin ana karakteri olan Müzik öğretmeni (Clément Mathieu) müdüre koro kurmak istediğini söyler ve okul müdürüyle aralarında aşağıdaki konuşma geçer:

Okul Müdürü (Rachin): Ne koro mu? Zavallı Mathieu sen aklını kaçırmışsın onlar bir tek nota bile çıkaramazlar

Öğretmen (Mathieu): Öyle demeyin efendim çünkü şimdiden söylüyorlar

Okul Müdürü: Öyle mi?

Öğretmen: Biraz ama biraz.

Okul Müdürü: Madem başladın neden benden izin istiyorsun o zaman?

Ben yöntemlerinden hoşlanmıyorum beni rahatsız ediyorsun, uğraşmam gereken başka işler var. Pekala, ben de biraz gülmek istiyordum zaten. Söylesinler de gülelim. Ama işler ters giderse işini kaybedersin. Gidebilirsin.

Filmin ileriki aşamalarında öğretmenin başarılı bir koro oluşturabildiğini görmekteyiz. Bu nedenle yukarıdaki örnek konuşmayı öğretmen genel yeterlikleri açısından Mathieu'nun, "Öğretme ve Öğrenme Süreci" konusunda "Öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilen" bir öğretmen özelliğine sahip olmasının göstergesi saymak mümkündür. Çünkü Müzik öğretmeni filmde okulun tüm öğretmenleri ve okul yöneticisi tarafından kötü bir sınıf ve başarısız öğrenciler olarak bilinen bir sınıfta, öğrencilerden bir koro kurmuş, onlarla etkili iletişim kurarak bu öğrencileri kazanmış ve onları olumlu yönde yönlendirebilmiştir. Bunu gerçekleştirirken öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında oldukça sabırlı ve etkili davranarak öğrencileri kazanabilmiştir. Oysa bazı öğretmenler bu öğrencileri etkileyemeyerek, onlarla baş etme yöntemi olarak şiddete başvurmaktadır. Bu süreçte müzik öğretmeni hem okul yöneticisi hem de meslektaşları tarafından oldukça baskı görmüş ancak çalışmalarından vazgeçmemiştir. Öğretme ve öğrenme süreci ve öğretim yöntem ve teknikleri konusunda önemli ölçüde yeterlik sahibi bir öğretmen olduğunu göstermiştir. 'Özgürlük Yazarları' isimli filmde de benzer bir durum söz konusu olup öğretmenin, sınırlı maddi olanaklarını da göz önünde bulundurarak öğrencilere okulun kütüphanesinden kitap vermek istemesi üzerine okul yöneticisi kendince haklı gerekçeler göstererek tepki göstermektedir:

Öğretmen: (Eline aldığı kitabı yöneticiye gösterir) Buna ne dersin soykırımdan söz etmiştik.

Okul yöneticisi (M. Campell): Hayır onu okuyamazlar.

Öğretmen: Ama deneyebiliriz. Kitaplar burada öylece duruyor.

Okul yöneticisi: Bu kitapları çocuklara veririm bir daha hiç göremem. Geri getirirler bile berbat durumda olurlar.

Öğretmen: Peki bu nasıl Romeo ve Juliet.

Okul yöneticisi (Kitabın sadeleştirilmiş halini gösterir) Bu da Romeo ve Juliet, ama basitleştirilmiş bir uyarlaması ama bunlara bile nasıl davrandıklarına bir bak.

Öğretmen: Bayan Campell bunları herkes onları bir aptal olarak gördükleri için yapıyorlar.

Okul yöneticisi: Her dönem farklı kitap alacak paramız yok ve bu çocuklar kitapları iade etmiyorlar.

Öğretmen: Peki ne yapacağım kitapları kendim mi alacağım?

Okul yöneticisi: Bu sana kalmış. Ama paranı boşa harcamış olursun.

Bu filmde de bir lisede yöneticilik yapan okul müdürünün öğretmenle arasında geçen konuşmada iletişim yeterliğinin eksik olduğunu anlamak mümkündür. Okul yöneticisi, öğrencilerin verilen kitapları geri getirmede, bu nedenle öğretmenlerin onlara kitap vermesinin gereksiz olacağını düşünmektedir. Okul yöneticisi öğrencilere kitap vermenin hem teknik hem kavramsal anlamda öğretmene ve dolayısıyla okula katkı sağlayamayacağını bildirmesine karşın öğretmenin tutumu dikkat çekicidir. Bu durumla karşılaşan öğretmenin, öğretmen yeterlikleri ekseninde yer alan ‘Kişisel ve Mesleki Değerler’ ve ‘Öğrenciyi Tanıma’ konularına örnek davranış sergilediği söylenebilir. Öğretmenin, öğrencilerin gelişebileceklerine ilişkin inancını yitirmemesi ve onları geliştirmek için çaba göstermesi kişisel ve mesleki değerlerinin üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmen, öğrencilerinin davranışlarının nedenlerini doğru teşhis edebildiğinden bu durum öğrencilerini tanıyabildiğini sonucuna götürmektedir. Bu davranışı filmi izlerken daha açık bir şekilde gözlemlemek mümkündür.

Araştırma kapsamında incelenen ‘Yerdeki Yıldızlar’ filminde ise öğretmen ve okul müdürü arasında geçen konuşmada müdür disleksi problemi olan bir öğrenci hakkında kendisine bilgi verip öneri getirmeye çalışan öğretmene karşı sert ifadeler kullanır ancak zor da olsa ikna olur. İkna olurken öğretmene güvenmediğini de ifade eder. Filmde ikili arasında geçen konuşmalardan bir örnek aşağıda yer almaktadır:

Öğretmen: *Efendim sizinle bir öğrenci hakkında konuşmam gerekiyor. Yeni gelen öğrenci.*

Okul Müdürü: *Evet biliyorum diğer öğretmenler de şikayet etti. Bu sınıfı geçebileceğini sanmıyorum.*

Öğretmen: *Hayır efendim o çok zeki bir çocuk. Sadece okuma ve yazmada biraz zorlanıyor. Disleksiden haberiniz var değil mi?*

Okul Müdürü: *Disleksi mi? Evet benim işimi kolaylaştırdın. Babasına ne diyeceğimi düşünüyordum. O zaman özel okula gitmesi gerek.*

Öğretmen: *Hayır efendim. O ortalamanın üzerinde zeki bir çocuk. Normal bir okulda okumak en doğal hakkı. Tek ihtiyacı birazcık yardım. Dünyanın her yerinde sorunu ne olursa olsun çocuklar bir arada eğitim görür....*

Müdür: *Bu çocuk nasıl eğitimine devam edecek? Burada matematik, tarih, coğrafya, fen dersleri, yabancı diller var.*

Öğretmen: *Fark etmez öğretmenlerden yardım alması bunun için yeter.*

Müdür: *Öğretmenlerin buna ayıracak vakti yok... Umarım geçici bir öğretmen tavsiyesi ile ona kalıcı bir hasar vermeyiz.*

Bu konuşmada okul müdürü öğretmene karşı güvensiz bir tavır sergiler ve öğretmenle sert tartışma içerisine girer. Bu durum okul müdürünün yeterli iletişim becerisine sahip olmadığı yorumuna götürebilir. Ayrıca disleksi hakkında bir eğitimci olarak bilgi sahibi olmaması ve nasıl bir yöntem uygulanacağı ile ilgili fikir sahibi olmaması teknik anlamda da yeterli olmadığı anlamına gelebilir. Ancak öğretmen özelliklerine bakıldığında ise Öğretmen yeterlikleri ekseninde yer alan ‘Kişisel ve Mesleki Değerler’, ‘Öğrenciyi Tanıma’, ‘Program ve içerik bilgisi’, ‘Öğrenmeyi ve Gelişimi Değerlendirme’, ‘Okul aile ve toplum ilişkileri’ konularına örnek olduğu söylenebilir.

Öğretmen öğrenciye karşı inancını yitirmemiş ve diğer öğretmenler tarafından öğrenme güçlüğü yaşadığı gerekçesiyle dışlanmasına karşın, onun zeki olduğunu keşfetmiştir. Bu nedenle hem kişisel ve mesleki değerler hem de öğrenciyi tanıma açısından öğretmenin yeterliğinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca filmin devamında öğrenciye uyguladığı farklı yöntem ve tekniklerle okuma yazma öğrettiği görülmüş; disleksi teşhisi koyabilmiştir. Öğretmen, uyguladığı yöntem ve tekniklerle program ve içerik bilgisi, öğrenmeyi ve gelişimi değerlendirme gibi konularda yeterli olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, öğrencinin ailesiyle görüşerek öğrencinin bu bireysel zor durumu konusunda aileyle iş birliği yapmayı başarabilmiştir. Bu da okul, aile ve toplum ilişkileri konusundaki yeterliğini göstermektedir. Özel yaşam ekseninde öğretmen özelliklerine ilişkin bulgular konu ve içerik olarak Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Özel Yaşam Ekseninde Öğretmen Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğretmen Özellikleri	İçerikler
Mesleki yaşam	Çabaları yadırganır.
Ekonomik yaşam	Zor ekonomik koşullara sahiptir.
Sosyal yaşam	Hobileri yoktur. Mesleği sosyal yaşamının önündedir.

Tablo 4'te görüldüğü üzere incelenen filmlerde öğretmenlerin özel yaşam eksenindeki özelliklerine ilişkin sınırlı düzeyde bilginin yer aldığı söylenebilir. Diğer yandan filmlerden örnek konuşmalara yer vermek de mümkün olamamıştır. İncelenen filmlerin tümünde öğretmenlerin refah içerisinde yaşamadığı gözlenmiştir. Yaşam mücadelesi içinde mesleklerini sürdürme azmi gözlenen bu öğretmenlerin hobilerine filmlerde yer verilmemiştir. Öğretmenlerin genel olarak okul ve ev arasında bir yaşam temposunun olduğu görülmüş, günlük yaşamlarında düzenli olarak meşgul oldukları bir hobi gözlenmemiştir. Ana karakter olan tüm öğretmenlerin çabaları okul yöneticileri ve diğer meslektaşları tarafından yadırganmakta dolayısıyla da okul dışında da mesleki anlamda okul paydaşlarından destek görmemektedir. Ancak meslekleriyle ilgili kaygıları, çalışmaları neredeyse tüm yaşamlarını doldurmaktadır. Öğretmenlerin özel yaşam ekseninde ortaya çıkan tüm konularda olumsuzluklar yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmaya konu olan filmlerde öğretmen; ailelere, okul yönetimine, sisteme karşın öğrencide gelişme sağlayabilmektedir. Yine 'Hababam Sınıfı' -öğretmenlerden çok müdür yardımcısı Mahmut Hoca karakteri öne çıkmaktadır- filmleri dışında kalan diğer filmlerdeki ana karakter olan öğretmenin MEB'in yayınladığı öğretmen yeterliklerine uygun yeterliklere sahip oldukları ve uygun davranışlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu yönüyle, seçilen filmlerin öğretmenleri güdüleme, onların idealizmini ve mesleki duyarlılığını artırma amacına hizmet edebileceği düşünülebilir. Diğer yandan filmlerde genel olarak sistemin sorgulanması ve eleştirel olarak ele alınmasından ziyade bireysel olarak öğretme çabasına vurgu yapılmaktadır. Oysaki eğitim sisteminde birçok sorun gözlemlenmektedir. Örneğin, incelenen tüm filmlerde eğitimin tek bir sınıf ortamında ve bilgi aktarımına dayalı olduğunu görmek mümkündür. Eğitimde bireyi özgürleştirmek gibi bir kaygı güdülmemekte ve Freire (2018) tarafından yapılan metafor olan 'bankacı eğitim modeli' görülmektedir.

Filmlerde öğretmenin okuldaki davranışlardan rahatsız olması, meslektaşlarına karşı çıkması ya da kendini onlardan uzak tutması gibi süreçler gözlemlenmektedir ancak bu durum, güçlü bir sistem eleştirisi biçiminde karşımıza çıkmamaktadır. Verilen diyaloglar genel olarak öğretmenin öğrencilerini savunması, kendini açıklaması, bir uygulama konusunda ısrar etmesi gibi sınırlı bireysel alanlara özgüdür. Dolayısıyla bu durum, öğretmenlerin özellikle öğretmen davranışına odaklanmalarına, eğitim sistemine eleştirel gözle bakamamalarına neden olabilir.

Bu çalışmada ortaya çıkan çarpıcı bulgulardan bir diğeri ise, tek olumlu yönetici (müdür yardımcısı) davranışının ‘Hababam Sınıfı’ filmlerindeki Mahmut Hoca karakterinde somutlaşmasıdır. Mahmut Hoca karakterinin özellikle iletişim yeterlikleri açısından listede yer alan diğer filmlerdeki yönetici özelliklerine bakıldığında diğerlerinden farklılaştığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, iletişim yeterliklerini etkili kullanan tek yönetici örneği olarak nitelendirilebilir. İncelenen filmler içinde okul yöneticisinin olumlu yönleriyle ön plana çıktığı tek film, ‘Hababam Sınıfı’ serisidir. Bu filmlerin bu anlamda listede özel bir yerinin olduğu söylenebilir. Buraya kadar incelenen filmlerin 5’inden örnek alıntılar verilerek elde edilen eksen, konular ve içeriklerin dayanakları belirtilmiştir. Ancak araştırma bulguları ve sonucu tüm incelen filmlere genellenebilir niteliktedir. İncelenen filmlerde yukarıda da belirtildiği gibi Hababam Sınıfı serilerinde yer alan Mahmut Hoca karakteri dışında alanyazında belirtilen yönetici yeterliklerini gösteren bir yönetici karakterine rastlanmamıştır. Buna karşın diğer filmlerde ana karakter olan öğretmenler bireysel özveriyle öğrenci gelişimine katkı sağlayan karakterler durumundadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin davranışsal özelliklerinin ve sahip oldukları niteliklerinin değerlendirilmesinde eğitim içerikli filmlerdeki karakterlerin ve olay örgüsünün incelenmesi önemlidir. Filmlerde yer alan karakterler ve olaylar, okul yöneticisi ve öğretmenler açısından rol model alma ve örnek teşkil etme açısından etkili olabilir. Yurt içi alanyazın incelemesi yapıldığında filmlerin eğitim kapsamında kullanılmasının etkili olacağı yönünde araştırmalara rastlamak mümkündür. Alanyazında, ders içinde araştırma için seçilen eğitim filmi izleyen tüm öğretmen adaylarının filmin kendilerine mesleki ve kişisel gelişim açısından fayda sağladığını (Sıvacı, 2018); özellikle yabancı dil öğretiminde görsel-işitsel materyal kullanımının ve belgesel kullanımının yarar sağladığını (Kazanoğlu, Atan & Özçelebi, 2016) ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bu nedenle eğitim içerikli filmler kapsamında, MEB’in (2006) aday öğretmenlerin yetiştirilmesi amacıyla belirlediği filmlerin analizinin istendik okul yöneticisi ve öğretmen niteliklerinin ortaya konması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Kaya (1993), yöneticilerin niteliklerini açıklarken en önemli niteliğin eğitime olan inanç olduğunu belirtmektedir. İncelenen filmler genel olarak değerlendirildiğinde, ‘Hababam Sınıfı’ ayrı tutularak şu söylenebilir: Film kahramanları olan öğretmenler eğitimin gücüne inanmakta; yöneticilerse inanmamaktadır.

Araştırma sonucuna göre incelenen filmlerdeki yönetici profillerinin alanyazında yer alan yönetici yeterlikleri ile uyuşmadıkları, yöneticilerin öğrenciyi ya da öğretmeni anlama ve sorun çözme konusunda yetersiz kaldıkları, öğretmenlere destek olmak yerine onlara karşı engelleyici tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. İncelenen filmlerin sekizinde yöneticilerin öğretmenleri yanlış değerlendirmeleri ya da değerlendirememeleri sonucunda öğretmenlerin okuldan ayrılmalarına neden olduğu görülmüştür. Oysaki yönetici yeterliklerinin hem öğrenci hem öğretmen performansı üzerinde etkili rol oynadığı (Hoyle, English & Steffy, 1985) bilinmektedir. Etkili örgüt ve yönetim, okul çıktılarında fark yaratmaktadır (Balci, 2002; Hanson, 2003). Hatta okul müdürlerinin değerlendirilmesinde amaca ulaşma ölçütü kullanılır ve bu da öğretimin ve öğrencilerin öğrenme çıktılarının niteliğini içeren bir değerlendirme modeline dayanmaktadır (Sergiovanni, Kelleher, McCharthy & Wirt, 2003). Eğitim sisteminde etkili okul yöneticisi modelleriyle karşılaşmama olasılığına karşı, başta aday öğretmenler olmak üzere tüm öğretmenlerin eğitim içerikli filmlerde uygun modellerle karşılaşabilmesi, onun mesleki gelişimi açısından tercih edilir bir durumdur.

Alanyazında, eğitim sistemimizdeki okul yöneticilerinin yetiştirilmelerinde ve atanmalarında sorunların olduğu (Akçadağ, 2014; Cemaloğlu, 2005; Korkmaz, 2005; Receptoğlu & Kılınç, 2014), okul müdürlerinin öğretmenlere yeterince rehberlik yapamadıkları ve performans değerlendirmede yetersiz oldukları, öğretim liderliği becerilerinin geliştirilmesi gerektiği (Helvacı & Aydoğan, 2011), insancıl yeterliklerinin daha da artırılabilmesi, bunun için yöneticilik eğitimi almaları gerektiği (Özdemir, Bozkurt & Aydın, 2015), bulgularına ulaşan çalışmalar vardır. Ayrıca okul müdürlerinin öğretmenlerin yaratıcılık ve etkililiğini engellemekten kaçınmaları, okulda işbirlikli bir kültürün oluşturulması için öğretmenleri yeni düşünceler ve teknikler geliştirme konusunda teşvik etmeleri gerektiği (Demirtaş, 2010), okul müdürlerinin doğrudan öğretmen değerlendirmesi yapma şansları olduğu ve okulun başarısını etkileyebildikleri için öğrenci başarısında önemli rol oynadıkları (Coelli & Green, 2012), yönetici davranışlarının öğretmenin memnuniyet düzeylerini etkileyen temel nedenler olduğu (Ellis, 2010) sonucunu vurgulayan çalışmalar da dikkat çekmektedir. Filmlerdeki okul yöneticisi özelliklerine bakıldığında ise öğretmen performansını artırmaya yönelik, öğretmenleri güdüleyici tutumlarına Mahmut Hoca karakteri haricinde rastlanmamaktadır. Önerilen filmlerde yer alan okul yöneticisi karakterlerinin yönetsel yeterliklerinin zayıf olmasının özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerin bir yöneticinin okulu etkili kılmadaki rolünü görmesini engelleme potansiyeli bulunmaktadır. Bu bağlamda öğretmen yetiştirme kapsamında önerilen filmlerin, yönetici yeterlikleri sergileyen okul müdürlerinin bulunduğu filmlerle zenginleştirilmesi ve dengelenmesi daha etkili sonuçlar verebilir. Diğer yandan filmlerdeki ana karakterler olan öğretmenlerin bireysel çabalarıyla bir şeyler başarmaları, gerçekçi olmakla birlikte özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerde sadece öğretmenin çabasının başarı getireceği algısını oluşturabilir ve sorunları eğitim ve okul sistemi içerisinde bütüncül bir yaklaşımla görmesini engelleyebilir. Filmlerdeki öğretmenlerin; ailelere, okul yönetimine, sisteme karşı öğrencide gelişme sağlayabildiği gözlemlenmektedir. Bu yönüyle, seçilen filmler özellikle aday öğretmenleri güdüleme, onların idealizmini ve mesleki duyarlılığını artırma amacına hizmet edebileceği düşünülebilir.

Filmlerde öğretmenlerin teknik ve iletişim yeterlikleri ön plana çıkarılmış ancak kavramsal yeterlik üzerinde yeterince durulmadığı gibi, yöneticilerin kavramsal yeterliğinin de zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte sürekli öğrenen bireylere ihtiyaç duyulması ve bilgiye erişimin kolaylaşmasına karşın eğitim sistemleri ve paydaşlarının bunlardan yararlanabilecek vatandaşlar yaratmada başarısız olduğu (Fullan, 2001) gözlenmektedir. En azından eğitim içerikli bu filmlerde sosyoekonomik ve sosyokültürel açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarına yer verilerek bu gerçeğe dikkat çekilmesi ve bu konunun gündeme getirilmesi önemlidir. Eğitimin amacı kişiyi özgürleştirmek, kendisini keşfetmesi için yol göstermek olmalı ve sadece bilgi aktarmak olmamalıdır (Freire, 2018). Eğitim sadece çalışma yaşamına nitelikli bireyler yetiştirme amacı gütmemeli, topluma yararlı bireyler yetiştirme amacı da gütmelidir (McLaren, 2011). Ayrıca eğitim eleştirel beyinler yaratmayı hedef haline getirmelidir (Giroux, 2007). Filmlerde verilen eğitimin öğretmen odaklı ve bilgi aktarmaya yönelik olduğunu gözlemlemek mümkündür. Sistemsel bir eleştiri olmaması, öğretmenlerin sorunları toplumsal, ekonomik ve kültürel temellerinden bağımsız algılayabilecek olmaları; uzun meslek yaşamı için yeterince gerçekçi bir bakış açısı geliştirememeleri anlamına gelebilir. Bu da yine uzun yıllar içinde tükenmişlik duygusuna ve işe yönelik yabancılaşmaya neden olabilir. Kuşkusuz, ele alınan bu filmlerin öğretmen adaylarını nasıl etkilediği, araştırmalarla belirlenmesi gereken bir olgu durumundadır.

Araştırma bulguları kapsamında öğretmenlerin özel yaşam ekseninde yaşadıkları sorunlar ortaya çıkarılmıştır. Bu sorunlar incelendiğinde öğretmenlerin özel yaşamlarının kötü olması, çok fazla ailevi sorun yaşamaları; hobilerinin olmaması varsa da bunları izleyicinin görmemesi ve mesleki yaşamlarının sosyal yaşamlarının önüne geçmesi gibi sorunlar olduğunu görmek mümkündür. Bu sorunlar filmleri izleyen öğretmenlerde mesleki yaşamları başladığında tüm sosyal yaşamlarının bozulabileceği yönünde bir algı oluşmasına neden olabileceği gibi özellikle bir hobi edinmenin ve sosyal yaşamda mutlu olmanın aslında iş yaşamına da olumlu yönde yansıtacağını göz ardı etmelerine neden olabilir. İş ve aile arasındaki ilişkilerin iş ve yaşam doyumu üzerinde etkisi olabileceğini (Adams, King & King, 1996), iş doyumu ile yaşam doyumu arasında ilişki bulunduğunu (Judge & Watanabe, 1993) gösteren araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin özel yaşamı ile mesleğini aynı anda yönetebilmesi gerektiği söylenebilir. Nitekim MEB (2017) öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini 6 başlıkta toplamış ve bu başlıklardan birini 'Okul, Aile ve Toplum İlişkileri' olarak belirlemiştir. Öğretmenin sosyal yaşamının, sosyal yaşamda insanlarla olan iletişiminin zayıf olması, öğretmenin bu başlıkta belirtilen yeterliğe ulaşmasının önüne geçecektir. Bu açıdan filmlerdeki ana karakterler olan ve idealist, başarılı öğretmen rolü çizen öğretmen özelliklerinin yetersiz kaldığı; sosyal yaşamda başarılı bir çizgi çizemedikleri ve zayıf kaldıkları söylenebilir. Dolayısıyla filmlerdeki ana karakter olan öğretmenlerin özellikleri özelliklere aday öğretmenlere örnek öğretmen profili ortaya koymada yetersiz kalmıştır. Bu açıdan aday öğretmenlerin filmleri eleştirel gözle izlemeleri oldukça önemlidir.

Filmlerdeki öğretmen profilleri, öğretmeni güdüleyici olumlu bir faktörken öğretmenin eğitim sisteminin tüm olumsuzluğunu telafi etme sorumluluğu yüklenerek onu tükenmeye götürebilecek bir bakış açısına da sürükleyebilir. Bu nedenle güçlü ve öğretmeni ve öğrenciyi destekleyici rol model olabilecek yöneticilerin yer aldığı filmlerin artırılması önerilebilir. Örneğin, öğretmen adayları için önerilen eğitim temalı filmler listesine Köy Enstitülerini konu alan film ve belgeseller de eklenebilir. Bunun yanı sıra öğretmenin öğrenciye karşı sorumluluğunu vurgulayan filmler önemli olmakla birlikte, bunların eğitim sistemini bir bütün olarak değerlendirme bilinci kazandıracak filmler de bu listelerde yer alabilir. Öğretmenlerin bu filmleri eleştirel gözle değerlendirmeleri için film izleme sonrasında tartışmalar yapılması sağlanabilir. Filmleri izleyen aday ve/veya kıdemli öğretmenlerden birebir görüşme ya da odak grup görüşmeleriyle veri toplanarak bu filmlerin öğretmenler açısından nasıl değerlendirildiği araştırılabilir. Bu çalışmada ele alınan filmleri; öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, okul aile iş birliği gibi eğitimin farklı konuları açısından inceleyen araştırmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1994). Eğitimde etkili yönetici davranışları. Kanyılmaz Matbaası.
- Adams, G. A., King, L. A., & King, D. W. (1996). Relationships of job and family involvement, family social support, and work-family conflict with job and life satisfaction. *Journal of applied psychology*, 81(4), 411-420. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.81.4.411>
- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K., & Karaöse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya ili). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175.
- Akçadağ, T. (2014). Okul yöneticilerinin bakış açılarıyla yöneticilerin yetiştirilme, atama ve yer değiştirmeleri; sorunlar ve çözümler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(29), 135-150.
- Aktekin, Z. & Çoban, S. (2012). Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Trabzon örneği. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 13(13), 141-160.
- Başaran, İ. E. (1992). Eğitim yönetimi. Gül Yayınevi.
- Başaran, İ. E. (2008). Örgütsel davranış: İnsanın üretim gücü. Ekinoks Eğitim Danışmanlık.
- Beatriz, P., Deborah, N., & Hunter, M. (2008). *Improving School Leadership, Volume 1 Policy and Practice: Policy and Practice (Vol. 1)*. OECD Publishing.
- Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational researcher*, 33(8), 3-15. <https://doi.org/10.3102/0013189X033008003>
- Brink, H. I. L. (1993). Validity and reliability in qualitative research. *Curationis*, 16(2), 35-38. <http://dx.doi.org/10.4102/curationis.v16i2.1396>
- Bush, T. (2018). Eğitim liderliği ve yönetimi kuramları. R. Sarpkaya (Çev. Ed.). Pegem Yayıncılık.
- Can, H. (2002). Organizasyon ve yönetim. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cemaloğlu, N. (2005). Türkiye’de okul yöneticisi yetiştirme ve istihdamı var olan durum, gelecekteki olası gelişmeler ve sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 249-274.

- Coelli, M., & Green, D. A. (2012). Leadership effects: School principals and student outcomes. *Economics of Education Review*, 31(1), 92-109. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2011.09.001>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Çalık, C. & Şehitoğlu E. T. (2006). Okul müdürlerinin insan kaynakları yönetimi işlevlerini yerine getirebilme yeterlikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170).
- Çelikkol, Ö., & Kalaycı, I. (2014). The satisfaction levels of teachers on putting into practice about professional development study. *European Journal of Research on Education, Special Issue: Contemporary Studies in Education*, 103-108.
- Darling-Hammond, L., LaPointe, M., Meyerson, D., Orr, M. T., & Cohen, C. (2007). *Preparing School Leaders for a Changing World: Lessons from Exemplary Leadership Development Programs*. School Leadership Study. Final Report. Stanford Educational Leadership Institute.
- Demirtaş, Z. (2010). Okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 3-13.
- Ellis, R. D. (2010). *The Principal's Role in Defining a Student Success-based School Culture: The Impact of Specific Behaviors on School-level Teacher Working Conditions* [Unpublished Doctoral dissertation]. Appalachian State University.
- Erçetin, Ş.Ş. & Eriçok, B. (2016). Yayınlarda Yer Alan Okul Yöneticilerinin Yeterliklerinin Analizi (ULAKBİM 2004-2016). *Electronic Turkish Studies*, 11(14). 239-256. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9696>
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L. & Allen, S. T. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Sage Publication.
- Freire, P. (2018). *Pedagogy of the oppressed*. Bloomsbury publishing.
- Fullan, M. (2001). *The new meaning of educational change*. Teachers College Press.
- Giroux, H. A. (2007) Eleştirel pedagoji ve neoliberalizm. Kalkedon.
- Grant, P. A. (2002). Using popular films to challenge preservice teachers' beliefs about teaching in urban schools. *Urban Education*, 37(1), 77-95, <https://doi.org/10.1177/0042085902371006>
- Güçlü, N. (1996). Eğitim yöneticiliği ve sosyal beceriler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(8), 555-564.
- Hanson, E.M. (2003). *Educational administration and organizational behaviour* (fifth edition). Allyn and Bacon.
- Helvacı, M. A., & Aydoğan, İ. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2). 41-60. <http://dx.doi.org/10.12780/UUSBD91>
- Hoyle, J., English, E., & Steffy, B. (1985). *Skills for successful leaders*. American Association of School Administrators.
- Johnson, S. M., Birkeland, S., Kardos, S. M., Kauffman, D., Liu, E., & Peske, H. G. (2001). Retaining the next generation of teachers: The importance of school-based support. *Harvard Education Letter*, 17(4), 6-8.
- Judge, T. A., & Watanabe, S. (1993). Another look at the job satisfaction-life satisfaction relationship. *Journal of Applied Psychology*, 78(6), 939-948. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0021-9010.78.6.939>

- Kaşkaya, A., Ünlü, I., Akar, M. S. & Özturan Sağırlı, M. (2011). The effect of school and teacher themed movies on pre-service teachers' professional attitudes and perceived self-efficacy. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(4), 1778-1783.
- Kaşkaya, A. & Çavuşoğlu, F. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarında eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi: Okul ve öğretmen içerikli sinema filmleri uygulaması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(3), 842-861. <http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2017.03.018>
- Katz, R. L. (2009). *Skills of an effective administrator*. Harvard Business Review Press.
- Kaya, Y. K. (1993). *Eğitim yönetimi, kuram ve Türkiye'deki uygulamalar*. Set Ofset Matbaacılık Ltd.
- Kazanoğlu, F., Atan, N. & Özçelebi, H. (2016). "Yabancı Dil Öğretiminde Belgesel Film Kullanımının Öğretmen Adaylarının Dil Yetileri ve Değer Eğitimi Gelişimine Katkısı" başlıklı projenin tanıtımı ve proje kapsamında Fransız dili eğitimi anabilim dalı uygulamaları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1. Özel Sayı), 371-384. <https://doi.org/10.19171/uuefd.46165>
- Keleş, R. (1976). *Toplum bilimlerinde araştırma ve yöntem*. TODAİE Yayınları.
- McLaren, P. (2011). *Okullarda yaşam eleştirel pedagojiye giriş*. M. Y. Eryaman & H. Arslan (Çev.). Anı Yayıncılık.
- Manichander, T. (2016). *Teacher education*. Laxmi Book Publication.
- MEB (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen atama ve yer değiştirme yönetmeliği*. Resmi Gazete, 29329.
- MEB (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf Erişim Tarihi: 10.07.2021.
- MEB Öğretmen Yetiştirme ve Genel Müdürlüğü (2006). *TEDP Temel eğitime destek projesi "öğretmen eğitimi bileşeni" öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/13161921_YYretmenlik_MesleYi_Genel_YETERLYKLERi_onaylanan.pdf Erişim Tarihi: 10.07.2021.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri tasarım uygulama için bir rehber*. Nobel Yayınevi.
- Moore, B. (2009). Emotional intelligence for school administrators: A priority for school reform? *American Secondary Education*, 37(3), 20-28.
- Musset, P. (2010). *Initial Teacher Education and Continuing Training Policies in a Comparative Perspective: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review on Potential Effects*. OECD Education Working Papers, No. 48, OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/5kmbphh7s47h-en>.
- Oruç, Ş. & Sarıbudak, D. (2015). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim içerikli filmlerin eğitim ortamlarına etkisine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 1(1), 19-41.
- Özdemir, G., Bozkurt, A. T., & Aydın, T. (2015). Okul Yöneticilerinin İnsancıl Yeterlikleri. *İlköğretim Online*, 14(1), 151-163. DOI: 10.17051/io.2015.41297
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative evaluation and research methods*. Sage Publications.
- Phelan, S. (2011). Case study research: design and methods. *Evaluation and Research in Education*, 24, 221-222. <https://doi.org/10.1080/09500790.2011.582317>
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. D. Bayrak, H. B. Arslan & Z. Akyüz (Çev.). Siyasal Kitabevi.

- Recepoğlu, E., & Kılınç, A. Ç. (2014). Türkiye'de okul yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesi, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2) 1817-1845. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6136>
- Robbins, S. P., Decenzo, D. A., & Coulter, M. (2013). *Yönetimin Esasları: Temel Kavramlar ve Uygulamalar*, A. Öğüt (Çev. Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Robson, C. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması, Ş. Çınkır & N. Demirkasımoğlu, (Çev.Ed.). Anı Yayıncılık.
- Rowicki, M. A. (1999). Communication skills for educational administrators. National Center for Research on Teacher Learning. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED432830.pdf> Erişim Tarihi: 18.11.2019.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1979). *Supervision: human perspectives* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Sergiovanni, T.J., Kelleher, P., McCarthy, M.A., & Wirt, F.M. (2004). *Educational governance and administration* (5th ed.). Pearson.
- Sıvacı, S. Y. (2018). Öğretmen Eğitiminde Film: Öğretmen Adaylarının 'Her Çocuk Özeldir' Filmini Değerlendirmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 495-506.
- Şahin, A. E. (2000). İlköğretim okulu müdürlerinin yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(2), 243-260.
- Şimşek, H. (2004). Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi: Karşılaştırılmalı Örnekler ve Türkiye İçin Öneriler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 29(307), 13-21.
- Tan, C. (2006). Philosophical reflections from the silver screen: using films to promote reflection in pre-service teachers. *Reflective Practice*, 7(4), 483-497. <https://doi.org/10.1080/14623940600987080>
- Thomson, P., & Hall, C. (2016). Using film to show and tell: studying/changing pedagogical practices. In *Visual Research Methods in Educational Research* (pp. 116-132). Palgrave.
- Trakšelys, K., Melnikova, J., & Martišauskienė, D. (2016). Competence of the leadership influence school improvement. *Andragogy*, 7, 78-108. <http://dx.doi.org/10.15181/andragogy.v7i0.1379>
- Trier, J. (2002). Exploring the concept of 'habitus' with preservice teachers through the use of popular school films. *Interchange*, 33(3), 237-260. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1020941318001>
- Trier, J. (2003). Inquiring into 'techniques of power' with preservice teachers through the 'school film' *The Paper Chase*. *Teaching and Teacher Education*, 19(5), 543-557. [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(03\)00051-9](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(03)00051-9)
- Wyatt, M., & Ončevska Ager, E. (2016). Teachers' cognitions regarding continuing professional development. *Elt Journal*, 71(2), 171-185. <https://doi.org/10.1093/elt/ccw059>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. G., Köklükaya, A. N., & Selvi, M. (2015). Öğretim materyali olarak 3-İdiot Filmi ile öğretmen adaylarının günlük hayatta film kullanımı ve eğitimde aile rolü üzerine görüşlerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 94-105.
- Yıldırım, N., Tüzel, E. & Yar Yıldırım, V. (2016). Aamir Khan Filmlerinin Eğitimsel Açıdan İncelenmesi 3 İdiots (3 Aptal) ve Taare Zameen Par (Her Çocuk Özeldir) Üzerine Bir Değerlendirme. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (36), 210-244.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods* (3rd ed.). Sage Publication.